

BIULETYN KOWIEŃSKI**W I L B I**

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr.

Wilno, dnia 6 listopada 1931 r.

550**T r e ś ć n u m e r u :**III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Dział. Str.

1. Prezydent Litwy Smetona o sytuacji wewnętrznej Litwy.- III. 1.

K r o n i k a .

2. Rozłam w partji socjaldemokratów.-	"	2.
3. Prośba voldemarasowców o ułaskawienie.-	"	"
4. Nowy dziennik katolicki.-	"	3.
5. Zmiana wpływów w towarzystwie prawników i ekonomistów litewskich na uniwersytecie kowieńskim.-	"	"
6. Rezolucja zjazdu ludowców w sprawie rolnictwa.-	"	"
7. Projekt ustawy o uniwersytecie ludowym.-	"	"
8. Zjazd przedstawicieli Związku Młodzieży Litewskiej.	"	4.
9. "Rewelacje" prasy litewskiej o rzekomem znalezieniu szczątków Witolda.-	"	"

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

10. Strajk robotników w tartakach kłajpedzkich.-	VII.	"
11. Wrzenie wśród rolników kłajpedzkich.-	"	"

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW WILEŃSKICH.

K r o n i k a .

12. Dementi "Vilniaus Rytojus" w sprawie wzmianki "Dziennika Wileńskiego", dotyczącej grobu Basanowicza.-	"	"

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Prezydent Litwy Smetona o sytuacji
wewnętrznej Litwy.

Prezydent Litwy Smetona udzielił w dniach ostatnich wywiadu
współpracownikowi "Siegodnia" /Nr.307/ w sprawie wewnętrznych zagadnień
Litwy. Wywiad ten podajemy poniżej w streszczeniu:

Przedstawiciele średniej i większej włościańskiej własności
rolnej na Litwie uskarżają się obecnie na swą sytuację więcej niż
właściciele drobni. Składa się na to wiele przyczyn, naogół jednak
świadczą to, że sytuacja kraju jest w dalszym ciągu zadawalniająca.
Włościanie posyłają swą młodzież nie tylko do szkół średnich, lecz
i wyższych. Jest to związane z wydatkami, a więc włościanie wi-
docznie mogą sobie na nie pozwolić.

Podkreślić należy fakt wysokiego pokrycia waluty litewskiej,
wynoszącego 78%. Litwa dotychczas nie wyzyskała nawet 20 milionów
zdeponowanych w Banku Litewskim z tytułu szwedzkiego monopolu
zapalczanego. W ten sposób owe 20 milj. pozostaną do przyszłej wios-
ny jako rezerwa. Ten i inne fakty świadczą, że finansowa sytuacja
Litwy nie może nasuwać obaw.

Państwo nie może jednak żyć w całkowitej izolacji od innych
krajów. Litwa jest mocno zainteresowana w eksporcie do Anglii.
Perspektywa prowadzenia przez konserwatystów angielskich, którzy
ostatnio zdobyli niebywale wielką ilość mandatów, wysokich ceł
ochronnych, nie może nie interesować litewskich działaczy państwo-
wych.

Zapytany o opinię w sprawie wyroku haskiego, odpowiedział
Smetona, że przez usta sędziów haskich przemówiła powszechna opinia
publiczna i powszechne sąnienie prawne, które nie mogło się zgo-
dzić na inny wyrok. Litwini mogą obecnie spokojnie parafrazować
znane powiedzenie o sędziach berlińskich: "Są jeszcze w Hadze sę-
dziowie". Chodzi nie tyle o praktyczne skutki wyroku haskiego, ile
o moralną zmianę atmosfery politycznej, spowodowaną przez ten wy-
rok. Należy skonstatować, że Litwa bardzo poważnie odniosła się
do wyroku haskiego. Dalej trzeba stwierdzić, że Litwa solidnie się
do Hagi przygotowała. Obecnie mogą Litwini z radością skonstatować,
że trud ich nie poszedł na marne.

Zapytany o sprawę reorganizacji systemu rządów wewnątrz
kraju, odpowiedział Smetona, że podejście do sprawy tej nie jest
tak proste, jakby się wydawało. Wniknąć należy w zagadnienia teore-
tyczne i praktyczne, związane ze sprawą reorganizacji. Dla skonstruo-
wania istotnie racjonalnego systemu przedstawicielstwa narodowego,
należy przedewszystkiem odpowiedzieć na pytanie, czym jest naród.
Uczni nie mogą rozstrzygnąć tej kwestji w sposób zadawalniający.
Rząd litewski pilnie śledzi za wypadkami w innych krajach, odno-
sząceni się do życia państwowego. Sprawa stworzenia przedstawi-
cielstwa narodowego jest problemem bardzo złożonym. Rząd litewski
wstąpił już jednak na drogę praktycznej realizacji zasad wyborczych
na Litwie. Niedawno przeprowadzono wybory do samorządów, przyczem
poraz pierwszy zastosowano nowe zasady, które winny w dalszych
konstrukcjach litewskiego systemu wyborczego grać rolę dominującą.
Zasady te polegają na uznaniu tego, że brać udział w rządach mogą
obywatele, którzy bezpośrednio związani są z państwem lub jego
lokalnymi organami. W myśl tych zasad z prawa wyborczego korzystać
może na wsi gospodarz wiejski, natomiast nie mogą korzystać jego
dzieci, chociażby nawet dorosłe, o ile nie prowadzą samodzielnej
gospodarki. Dalej z prawa wyborczego korzystać powinni urzędnicy
państwowi, płatnicy podatków i t.d. Rzecz prosta, przy rozpatrywa-
niu kwestji przedstawicielstwa narodowego w skali ogólnopaństwowej,
kadry osób, korzystających z prawa wyborczego winny być odpowiednio
rozszerzone.

Z drugiej strony dąży rząd litewski do tego, by rozbudować
organy samorządowe i jak najwięcej zbliżyć je do ludności a to w

celu stworzenia w całym kraju ognisk kultury. W tym celu też przekształcono gminę, tę jednostkę administracyjną, która niegdyś była prawdziwym administracyjnym straszakiem dla włościanina, na ośrodek kulturalny. W tym również celu dąży rząd do tego, by wszystkie poczynania o charakterze kultur. lno-oświatowym, które dotychczas usiłował zmonopolizować w swych rękach Kościół, stały się obecnie udziałem samorządu gminnego. W tym kierunku zmierza rząd, rozbudowując samorządy powiatowe, które obok funkcji kulturalno-społecznych, spełniają też funkcje społeczno-polityczne. Niepodobna bowiem przeczyć, że zagadnienia oświaty ludowej, komunikacji, zdrowotności publicznej i t.d. są jednocześnie zagadnieniami politycznymi, gdyż mogą być rozstrzygnięte w tym czy innym kierunku, zależnie od danej dyrektywy politycznej, będącej przejawem rządu centralnego.

Na Litwie w skład samorządów lokalnych wchodzi wszystkie narodowości. Rząd dąży do tego, by przy pomocy tych organów wychowywać naród pod względem kulturalnym i politycznym.

Rząd zamierza wzywać ten schemat również przy przyszłych wyborach prezidenta republiki, a następnie po stabilizacji wewnętrznej sytuacji i rozwiązaniu skomplikowanych, a związanych z opracowaniem ustawy wyborczej problemów - przy przeprowadzeniu wyborów do sejmu. Konstytucja litewska przewiduje, że prezydenta republiki wybierają specjali wyborcy. Obecnie należy opracować system wybierania tych wyborców. Rząd winien wzywać pod tym względem cudze doświadczenie, lecz ani na chwilę nie powinien zapominać o swoich warunkach litewskiego bytu.

Doktrynerstwo polityczno-partyjne jest stanowczo szkodliwe. Zachodzi potrzeba realnego traktowania życia.

K r o n i k a .

R o z k ł a m w p a r t t j i s o c j a l d e m o k r a t ó w .
Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.551/, w wyniku nieporozumienia, jakie wynikło między kierownictwem partji socjaldemokratycznej a jej członkami adwokatami przys. Pożełą i Stankiewiczem, ci ostatni w tych dniach wystąpili z szeregów partji. P. Pożeło był członkiem centralnego komitetu partji i ministrem Spraw Wewnętrznych w rządzie socjalistyczno-ludowcowym w 1926 r., zaś p. Stankiewicz prezesem kowieńskiego oddziału partji.

Motywy wystąpienia wspomnianych adwokatów z partji są następujące:

Kowieński komitet partji socjaldemokratycznej rozważył sprawę członków partji adwokatów przys. pp. Pożeły i Stankiewiczza, którzy wbrew zakazowi partji wystąpili w obronie niektórych oskarżonych w procesie woldemarasowców. Komitet podkreślił, iż działalność członków partji nigdzie i nigdy nie powinna stać w sprzeczności z ideologią partji, ponieważ może to być szkodliwe dla jej interesów.

W związku z tem, iż naczelne organy partji nie zajęły jeszcze w tej sprawie zdecydowanego stanowiska, komitet partji ograniczył się tymczasem na udzieleniu adw. Pożele i Stankiewiczowi surowego napomnienia.

Przy tej okazji komitet wyraził zdanie, iż obrona spraw pracodawców przeciwko pracownikom jest również dla adwokatów socjaldemokratów rzeczą niedopuszczalną.

W związku z powyższem w kołach rady adwokatów przysięgłych panuje opinja, iż wystąpienie socjaldemokratycznej partji jest niedopuszczalne - adwokat przysięgły ma prawo występować w obronie dowolnych osób. W tych dniach ma się odbyć posiedzenie rady adwokatów przys., na którym między in. i ta sprawa ma być poddana zasadniczemu rozważeniu.

P r o ś b a w o l d e m a r a s o w c ó w o u ł a s k a w i e -
n i e . Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.250/, w tych dniach skazani na krótkoterminowe więzienie woldemarasowcy złożyli podanie o łaskę do Prezydenta Państwa. Dotychczas ułaskawienie nadesłano jednemu z nich - Romanczonisowi.

Nowy dziennik katolicki. Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.250/, ks.Mieleszka zgłosił się w tych dniach do p.ministra Spraw Wewn. w sprawie wydawnictwa nowego dziennika katolickiego. Minister udzielił swego zezwolenia na otwarcie tego organu.

Zmiana wpływów w towarzystwie prawników i ekonomistów litewskich na uniwersytecie kowieńskim. Jak podaje "Echo" /Nr.297/, towarzystwo studentów prawników i ekonomistów na uniwersytecie kowieńskim, które znajdowało się dotychczas pod silnym wpływem klerykałów, obecnie zmienia kierunek. W wyniku tego zarysował się w konie t-stwa nowy blok, znajdujący się pod silnymi wpływami t.utiników i atejtiników, na czele którego stoi syn Prezydenta republiki Juljusz Smetona.

Rezolucja zjazdu ludowców w sprawie rolnictwa. Jak podają "Lietuvos Žinios" /Nr.250/, rezolucja ostatniego zjazdu ludowców w sprawie rolnictwa głosi co następuje:

1. Ze względu na znaczenie udoskonalania metod rolnictwa i na potrzeby rolnictwa w polityce ekonomicznej, winno rolnictwo w budżecie zajmować pierwsze miejsce. Na potrzeby rolnictwa winno się asygnować o wiele więcej pieniędzy kosztem nieprodukcyjnych wydatków.
2. Budżet państwowy uzgadniać należy ze wzrostem zdolności ekonomicznej kraju.
3. Należy się starać znaleźć dla oświaty i specjalnego kształcenia rolników takie środki i metody, któreby dały się rozpowszechnić w jak najszerszych masach włościańskich.
4. Systematycznie pomagać rolnictwu drogą jak najszybszego przekształcenia gałęzi produkcji i rozbudzenia inicjatywy wśród bardziej konserwatywnych rolników.
5. Dążyć do tego, ażeby udzielane rolnictwu poparcie było stosowane równomiernie i dotyczyło nie tylko większych rolników lecz i drobniejszych.
- 6.A.Troszczyć się o to, ażeby na kredytowanie rolnictwa asygnowane były większe środki. B.Ażeby zmniejszone zostały odsetki od udzielanych rolnictwu kredytów, gdyż obecne odsetki w dzisiejszych warunkach są dla rolnictwa nie do zniesienia.C.Ażeby większa część asygnowanych na cele rolnictwa środków była rozdawana za pośrednictwem kooperatyw drobnego kredytu, gdyż jedynie kredyty udzielane w ten sposób są bardziej dostępne dla drobniejszego rolnika.
- 7.A.Przyspieszenie parcelacji wsi na osiedla pojedyncze i niezwłoczne wydawanie dokumentów własności rolnikom, którzy się już rozparcelowali. Jednocześnie niezwłocznie należałoby wydawać odpisy planów i wogóle ułatwiać rolnikom parcelacje na osiedla pojedyncze.B.Asygnowanie drogą budżetową większych sum na budowę osad przez rolników, którzy się już rozparcelowali, a jednocześnie stworzenie stałego nadzoru nad budową tych osad.
- 8-A.Ochrona lasu, który stanowi największą na Litwie wartość, przez wprowadzenie planowego wyrębu drzewa i sztucznego zalesiania.B.Zaopatrzenie rolników w dostateczną ilość drzewa na przystępnych cenach.
9. Wykonywanie reformy rolnej aż do końca i wstrzymanie zwrotu lasów posiadaczom dworów.

Projekt ustawy o uniwersytecie ludowym. Jak podaje "Lietuvos Aidai" /Nr.250/, "Wiadomości Urzędowe" /Nr.366/zamieszczają zmianę ustawy o normie ziemi, niepodlegającej wywłaszczeniu. Dotychczasowa ustawa głosiła, że norma, niepodlegająca wywłaszczeniu wynosi 150 ha, Zmiana polega na tem, że nie konfiskuje się ziemi właścicielowi, który miał w chwili opublikowania ustawy o reformie rolnej przeszło 200 ha, o ile ta ziemia znajduje się w granicach miasta, liczącego co najmniej 50 tys.mieszkańców, i o ile dany właściciel nie posiada na ziemi tej budynków.

Z j a z d p r z e d s t a w i c i e l i Z w i ą z k u M ł o -
d z i e ż y L i t e w s k i e j . "Lietuvos Žinios" /Nr.249/
podają, iż w dn.1.XI odbył się w Kownie IX-ty zjazd przedstawi-
cieli Związku Młodzieży Litewskiej. Na zjeździe wygłoszono sze-
reg referatów i przemówień. M.in.przemawiał w imieniu Centralne-
go Komitetu ludowców b.premjer Szeżewicz, który zachęcał mło-
dzież do wytrwałej pracy nad rozwojem ideałów demokratycznych.

"R e w e l a c j e" p r a s y l i t e w s k i e j o r z e k o -
m e m z n a l e z i e n i u s z c z ą t k ó w W i t o l d a .
Jak podaje "Lietuvos Aidas" /Nr.249/, w rezultacie poszukiwań
w podziemiach katedry wileńskiej znaleziono szczątki Witolda oraz
jego hełm. Wiadomość tę powtarzają również pisma królewieckie.
Jednakże w następnym numerze "Lietuvos Aidas" sprostowuje przed-
wczesną informację Elty, pisząc, że uczonym nie udało się jeszcze
ustalić, czy znalezione szczątki istotnie są szczątkami Kiejstuto-
wicza.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

S t r a j k r o b o t n i k ó w w t a r t a k a c h k ł a j -
p e d z k i c h . Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.251/,dn.2 b.m.
robotnicy tartaków kłajpedzkich nie stawili się do pracy, w ten
sposób ogłaszając formalny strajk. Krok ten jest wyrazem protestu
przeciwko uszczupleniu zarobków.

Jak wiadomo, przemysłowcy kłajpedzcy wskutek spadku kursu
funta angielskiego i korony, pragnąc wytrzymać konkurencję Szwedów
i Finlandczyków na rynkach angielskich, uchwalili z dn.13 listopa-
da zmniejszyć swym robotnikom zarobki o 20%. Układy, jakie toczono
z tego powodu z robotnikami zostały zerwane. Dodać należy, iż
strajk wybuchł właśnie w chwili, gdy gotowy już towar powinien być
załadowany na statki.

Według obiegających pogłosek, stanowisko tak pracodawców,
jak i robotników jest nieustępliwe, toteż jest rzeczą możliwą, iż
strajk potrwa przez dłuższy czas.

W r z e n i e w ś r ó d r o l n i k ó w k ł a j p e d z k i c h .
Jak podaje "Dzień Kowieński" /Nr.251/,dn.3 listopada w Szyło-
karczynie odbył się wielki zjazd rolników kraju Kłajpedzkiego, w
którym wzięło udział ok.500 osób. Zjazd obradował nad złą sytuac-
ją rolników oraz nad przyczynami tej sytuacji. W wyniku obrad uchwa-
lono rezolucję, żądającą: zmniejszenia pensji urzędników Dyrektor-
jum /a zwłaszcza wyższych/, dokonania reorganizacji urzędu ubezpie-
czeniowego oraz zwolnienia pracowników zarządu tej instytucji, po-
czynienia kroków w celu zmniejszenia podatków i unieważnienia
ustawy o przewartościowaniu. Jeżeli te słuszne żądania rolników nie
będą w ciągu 8 dni wypełnione, a Dyrektorjum nie zwróci uwagi na
nie, rezolucja przewiduje gromadne udanie się rolników do Kłaj-
pedy w celu poparcia swych żądań. W końcu rezolucja zaznacza, iż
jeżeli Dyrektorjum nie jest w stanie wypełnić nawet minimum żądań
powinno ono podać się do dymisji i ogłosić nowe wybory do Sejmiku.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW WILEŃSKICH.

K r o n i k a .

D e m e n t i "V i l n i a u s R y t o j u s" w s p r a w i e
w z m i a n k i "D z i e n n i k a W i l e Ń s k i e g o", d o -
t y c z ą c e j g r o b u B a s a n o w i c z a . "Vilniaus
Ryt."/Nr.88/ we wzmiance p.t."Kolejny fałsz" w "Dz.Wil."pisze co
następuje: "Dzien.Wil." wciąż szafuje prowokacjami pod adresem
Litwinów. Ostatnio pismo to komunikuje, jakoby grób Basanowicza
na Rosie ozdobiony był za pieniądze przwiezione z Kowna.Jest to
fałsz wierutny. Miejscowe społeczeństwo litewskie corocznie skła-
da ofiary na rzecz ozdabiania grobów swych zmarłych działaczy.
Organowi endeckiemu, wypranemu ze czci i wiary wciąż solą w oku
jest Kowno. Nie daje ono wszelkim obstrom i ich satelitom spokoj-
nie zwiedzić grobów nawet w Dzień Zaduszny.

